

HOSPITACJA – ZMORA NAUCZYCIELI

W świadomości wielu nauczycieli i, niestety, dyrektorów hospitacja traktowana jest jako zło konieczne. Nauczyciele boją się wizyty przełożonego na swojej lekcji lub węższą jakieś negatywy, dyrektorzy najczęściej „wpadają” na hospitację, gdyż trzeba wykazać liczbę zhospitowanych lekcji lub jeśli chcą udowodnić swoim podwładnym nieprawidłowości w ich pracy dydaktycznej. Tymczasem hospitacja to nieodłączny element pracy nauczyciela i służy doskonaleniu jego warsztatu pracy, a to z kolei wpływa na podniesienie jakości pracy szkoły. Niniejszy artykuł pokrótce wyjaśnia cele i funkcje hospitacji w procesie dydaktycznym.

Według *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wymagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz* hospitacja to bezpośrednia obserwacja realizowania przez nauczycieli statutowych zadań szkoły lub placówki, w szczególności zajęć prowadzonych z uczniami lub wychowankami, a także czynności dyrektora i innych nauczycieli zajmujących stanowiska kierownicze w szkole lub placówce, prowadzących hospitację.

Każdy dyrektor szkoły lub placówki zobowiązany jest do opracowania na dany rok szkolny planu nadzoru pedagogicznego i przedstawienia radzie pedagogicznej i radzie rodziców najpóźniej do 15 września roku szkolnego, którego dotyczy plan. We wspomnianym planie nadzoru dyrektor musi zawrzeć m.in. plan hospitacji, uwzględniając rodzaj oraz cel i przybliżony termin hospitacji.

Podstawowe cele hospitacji to:

- uzyskanie informacji do diagnozy lub oceny efektów pracy nauczyciela w zakresie wybranych elementów procesu dydaktycznego, wychowawczego lub opiekuńczego oraz wykonania innych zadań określonych w statucie szkoły,
- dokonywanie oceny pracy nauczyciela,
- diagnozowanie i doskonalenie warsztatu pracy nauczyciela,
- wspieranie nauczycieli,
- badanie stopnia realizacji podstawy programowej, programów nauczania i innych dokumentów obowiązujących w szkole lub placówce,
- obserwacja pracy i zachowania uczniów,
- podniesienie jakości pracy szkoły.

Najbardziej popularne rodzaje hospitacji to:

- **diagnozująca** – ten typ hospitacji przede wszystkim służy obserwacji uczniów i pokazaniu efektów pracy nauczyciela.
- **kontrolno-oceniająca** – ten typ hospitacji służy kontroli i ocenie pracy nauczyciela. Hospitującym jest dyrektor lub wicedyrektor, a obserwacja lekcji jest podstawą do

wystawienia oceny pracy nauczyciela. Hospitowany oceniany jest pod kątem nie tylko poprawności merytorycznej i metodycznej prowadzonych zajęć dydaktycznych, wychowawczych czy opiekuńczych, ale również pod względem kultury i poprawności języka, pobudzania inicjatywy uczniów, utrzymania odpowiedniej dyscypliny uczniów na zajęciach.

- **doskonaląca** (doradcza, wspomagająca) – hospitacja ta służy doskonaleniu warsztatu pracy nauczycieli, szczególnie tych, którzy zaczynają pracę w zawodzie. Hospitacją doskonalącą można nazwać lekcję otwartą, lekcję koleżeńską czy obserwację lekcji nauczyciela ubiegającego się o stopień awansu zawodowego. Osobami hospitującymi mogą w tym wypadku być opiekunowie stażu, doradcy metodyczni i nauczyciele stażyści.

Hospitacja powinna obejmować całą lekcję lub inne zajęcia dydaktyczno-wychowawcze, ale z różnych przyczyn hospitujący może uczestniczyć tylko w wybranym fragmencie zajęć. Hospitujący nie może wprowadzać zmian dotyczących tematu lekcji i negować przyjętej przez nauczyciela koncepcji oraz „włączać się” w obserwowaną lekcję.

Najczęściej hospitację przeprowadza dyrektor/wicedyrektor szkoły/placówki lub nauczyciele zajmujący kierownicze stanowiska, również doradca metodyczny na prośbę nauczyciela i/lub dyrektora i za zgodą nauczyciela, wizytator, np. w czasie ewaluacji zewnętrznej oraz opiekun stażu.

Osoba hospitująca przed planowaną hospitacją powinna m.in.: odbyć rozmowę z nauczycielem, którego planuje hospitować, zapoznać się z dokumentacją nauczania (program nauczania, rozkład materiału, zgodność programu z podstawą programową, przedmiotowy system oceniania), zapoznać się z konspektem lekcji (konspekt powinien zawierać temat lekcji, jej cele, planowane wykorzystanie metod i form pracy oraz przebieg lekcji), zapoznać się z profilem klasy (mocnymi i słabymi stronami klasy).

W czasie hospitacji hospitujący bezpośrednio uczestniczy w obserwacji lekcji bez jakiegokolwiek ingerencji w jej tok. Fakt ten odnotowuje w dzienniku lekcyjnym, wypełnia kartę hospitacji (załącznik 1), a po lekcji, najpóźniej do trzech dni po hospitacji, przeprowadza rozmowę pohospitacyjną z nauczycielem, którego lekcję obserwował, omawia lekcję na podstawie wypełnionej karty hospitacji. Nauczyciel hospitowany powinien podpisać kartę hospitacji, przyjąć uwagi i zastosować się do ewentualnych wskazań hospitującego.

Załącznik 1

Karta hospitacji

Imię i nazwisko hospitowanego, stopień awansu zawodowego, specjalizacja¹

.....

Data hospitacji ..... Przedmiot ..... Numer lekcji .....

Temat lekcji .....
.....

Metody i formy pracy:

Komentarz (czy metody i formy pracy odpowiednio dobrane do celów lekcji i dostosowane do potrzeb i możliwości uczniów, aktywizujące uczniów itp.)

.....
.....
.....

Środki dydaktyczne:

Komentarz (czy środki dydaktyczne odpowiednio dobrane do celów lekcji, efektywnie wykorzystane, atrakcyjne itp.)

.....
.....

Cele lekcji:

Komentarz (określenie celu/celów lekcji, stopień osiągnięcia celu/celów)

.....
.....

Struktura lekcji²:

Czynności organizacyjne (powitanie, sprawdzenie listy obecności)³.....
Nawiązanie do ostatniej lekcji i/lub sprawdzenie pracy domowej .....
Wprowadzenie do nowej lekcji/zapoznanie z celami lekcji/rozgrzewka .....
Właściwa część lekcji .....
Podsumowanie lekcji .....
Zadanie i omówienie pracy domowej .....

Komentarz do struktury lekcji⁴:

Poprawna konstrukcja/Zaburzona konstrukcja/Niewłaściwa konstrukcja lekcji

---

¹ Stopień awansu zawodowego i specjalizacja nie musi być odnotowana.

² Nie wszystkie czynności lekcji mogą wystąpić.

³ Przy każdym etapie należy podać czas jego trwania.

⁴ Właściwe podkreślić.

Charakterystyka nauczyciela

Komentarz (poprawność merytoryczna: - wypełnia nauczyciel tego samego lub pokrewnego przedmiotu, poprawność językowa, również stosowane słownictwo, kultura osobista i wizerunek zewnętrzny)

.....
.....
.....

Relacja nauczyciel-uczniowie

Komentarz (wzajemna komunikacja, pobudzanie do aktywności i pracy uczniów, postawa uczniów wobec nauczyciela, reakcja nauczyciela na nieprzewidziane sytuacje itp.)

.....
.....
.....

Ocenianie i promowanie pracy uczniów

Komentarz (czy nauczyciel stosuje pochwały/nagany, stawia plusy/minusy, oceny, stosuje inne formy oceniania i promowania; informacja na temat ocen wstawionych do dziennika)

.....
.....
.....

Indywidualizacja pracy uczniów

Komentarz (dostosowywanie pracy do możliwości uczniów, docenianie wysiłku uczniów słabszych, wydłużanie lub skracanie czasu na wykonanie poleceń itp.)

.....
.....
.....
.....

Wnioski pohospitacyjne

Komentarz (uwagi, zalecenia, wady i zalety lekcji itp.)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Podpis hospitującego

.....

Podpis hospitowanego

.....